

Отримано: 28 лютого 2020 р.

Прорецензовано: 10 березня 2020 р.

Прийнято до друку: 15 березня 2020 р.

e-mail: nikityuk_sha@ukr.net

DOI: 10.25264/2311-5149-2020-16(44)-81-85

Нікітюк В. Г. Організаційне забезпечення формування якісно нових логістичних систем на підприємствах машинобудування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 81–85.

УДК: 658.7

JEL-класифікація: D24

Нікітюк Віталій Григорович,

аспірант кафедри економіки,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЯКІСНО НОВИХ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ

У статті визначені етапи організаційного забезпечення формування якісно нових логістичних систем підприємств машинобудування. Дано авторське визначення логістичної системи машинобудівельного підприємства. Визначені існуючі етапи створення та розвитку логістичної системи на машинобудівельному підприємстві та основні ресурси розвитку машинобудівельних підприємств. Наведено фактори (показники) оцінювання найбільш розповсюджених критеріїв оцінки ефективності логістичних систем. Запропоновано організаційне забезпечення формування якісно нових логістичних систем підприємств машинобудування, яке дозволяє інтегрувати регулювання та контроль всіх видів логістичних потоків машинобудівельних підприємств для досягнення їх головної цілі – максимізації прибутку.

Ключові слова: організаційне забезпечення, формування, логістична система, машинобудівне підприємство.

Нікітюк Віталій Григорьевич,

аспірант кафедри економіки,

Кременчужский национальный университет имени Михаила Остроградского

ОРГАНИЗАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КАЧЕСТВЕННО НОВЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МАШИНОСТРОЕНИЯ

В статье определены этапы организационного обеспечения формирования качественно новых логистических систем предприятий машиностроения. Дано авторское определение логистической системы машиностроительного предприятия. Определены существующие этапы создания и развития логистической системы на машиностроительном предприятии и основные ресурсы развития машиностроительных предприятий. Приведены факторы (показатели) оценки наиболее распространенных критериев оценки эффективности логистических систем. Предложено организационное обеспечение формирования качественно новых логистических систем предприятий машиностроения, которое позволяет интегрировать регулирование и контроль всех видов логистических потоков машиностроительных предприятий для достижения их главной цели – максимизации прибыли.

Ключевые слова: организационное обеспечение, формирование, логистическая система, машиностроительное предприятие.

Vitaliy Nikityuk,postgraduate student of the Department of Economics,
Kremenchuk Mykhailo Ostrogradsky National University

ORGANIZATIONAL PROVISION OF QUALITY-NEW LOGISTICS SYSTEMS DEVELOPMENT IN MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

Organizational support stages of developing a qualitatively new logistic systems for machine-building enterprises are defined in the article. It is noted that today, due to the financial and economic crisis, the machine-building complex of Ukraine is in a rather stagnant position and requires the introduction of effective economic management methods that would allow to increase the efficiency of movement of materials, financial and information flows, reduce the costs of material and technical and raw materials supply and maximize consumers satisfaction with delivered products. It is stated that the machine-building complex of Ukraine consists of 20 specialized industries and 58 sub-branches and represents all types of mechanical engineering existing today. 11245 enterprises are represented in the structure of machine-building complex, 145 of which are large, 1878 are medium-sized and 9222 are small. Approximately 1.5 million workers are employed in mechanical engineering. Thus it is a powerful effective mechanism that requires new approaches to the organization of logistics activities at machine-building enterprises and the formation of qualitatively new logistics systems. The author defines the logistic system of the machine-building enterprise. The existing stages of creation and development of logistic system at

the machine-building enterprise and the main resources of machine-building enterprises' development are determined. It is stated that the same resources are the basis for the creation of an efficient, qualitatively new, logistic system of machine-building enterprises, since only in the interaction of these factors it is possible to achieve the main objective of logistic activity on the basis of the following prerequisites – the necessary products, the required quality, in the required quantity, delivered in time to getting to destination with minimal cost. The factors (indicators) for evaluating the most common logistics systems' efficiency criteria are presented. The conducted research of the existing methods of formation of logistic systems at the enterprises of mechanical engineering and resources for their creation, made it possible to conclude the necessity of determining the organizational support stages of developing qualitatively new logistic systems of the mechanical engineering enterprises. The organizational support of forming a qualitatively new logistic systems for machine-building enterprises is offered, allowing to integrate regulation and control of all types of logistic flows of machine-building enterprises in order to achieve their main goal – profit maximization.

Keywords: organizational support, formation, logistics system, machine-building enterprise.

Постановка проблеми. Сьогодні машинобудівний комплекс України у наслідок фінансово-економічної кризи перебуває у достатньо складному становищі та потребує впровадження ефективних економічних методів управління, які б дозволили підвищити ефективність руху матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, скоротити витрати на матеріально-технічне й сировинне забезпечення та максимально задовольнити споживачів готової продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку загальної концепції логістики та впровадження системи логістики у діяльності промислових підприємств присвячені праці багатьох вчених економістів. Серед них: В. Алькема [1], Д. Дж. Бауерсокс [2], М. Василевський [3], А. Гаджинский [4], М. Денисенко [5], Є. Криківський [6], О. Тридід [7], Н. Тюріна [8] та ін.

Але ряд питань щодо формування якісно нових логістичних систем та застосування їх у практичній діяльності підприємств машинобудування потребують розгляду та опрацювання.

Метою статті є визначення етапів організаційного забезпечення формування якісно нових логістичних систем підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Машинобудівний комплекс України складається з 20 спеціалізованих галузей і 58 підгалузей та представляє всі існуючі на сьогоднішній день види машинобудування. У структурі машинобудівного комплексу представлені 11245 підприємств, 145 з яких великі, 1878 – середні, і 9222 – малі. Зайнято на підприємствах машинобудування приблизно 1,5 млн. працівників.

Тобто, це потужний дієвий механізм, який потребує нових підходів до організації логістичної діяльності на машинобудівельних підприємствах та формування якісно нових логістичних систем.

Логістична система машинобудівного підприємства, як і будь якого іншого промислового підприємства є адаптивною системою зі зворотним зв'язком, яка виконує ті чи інші логістичні функції (операції), складається із підсистем і має розвинуті внутрішньосистемні зв'язки та зв'язки із зовнішнім середовищем [9].

Створення та розвиток логістичної системи на машинобудівельному підприємстві як правило проходить 5 етапів:

1. Формування бази даних щодо створення логістичної системи на підприємстві;
2. Визначення завдань, методів та принципів побудови логістичної системи підприємства, яка планується;
3. Побудова логістичної системи;
4. Моніторинг отриманих результатів (співставлення з плановими) і разі необхідності доопрацювання (усунення недоліків);
5. Впровадження логістичної системи на підприємстві.

Необхідно відмітити певні принципи, за якими відбувається формування логістичної системи на машинобудівному підприємстві:

- 1) узгодженість інформаційних, ресурсних, технічних, фінансових та інших характеристик логістичної системи;
- 2) використання системного підходу для досягнення єдиної мети побудови та впровадження логістичної системи на підприємстві;
- 3) оптимізація цілих функціональних елементів логістичної системи підприємства;
- 4) логістична система повинна стійко працювати у разі допустимих відхилень параметрів та факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (принцип стійкості та адаптивності) [10].

Під якісно новою логістичною системою машинобудівельного підприємства автор розуміє таку систему, яка б інтегрувала регулювання та контроль всіх видів логістичних потоків на основі технологічній і функціональній взаємодії та консолідації зусиль всіх структурних підрозділів підприємства й орієнтації їх на досягнення кінцевої мети діяльності господарюючого суб'єкта.

Основними ресурсами розвитку машинобудівних підприємств є:

- науково-технічний потенціал;
- виробничий потенціал;
- фінансові та інвестиційні ресурси;
- кадровий потенціал;
- управлінський потенціал, здатний налагодити ефективний менеджмент.

Ті ж самі ресурси є підґрунтям створення ефективної, якісно нової, логістичної системи машинобудівельних підприємств, оскільки тільки при взаємодії вказаних чинників можливе досягнення головної мети логістичної діяльності на основі виконання наступних правил – необхідна продукція, необхідної якості, в необхідній кількості, доставлена у потрібний час, у визначене місце, з мінімальними виратами. Оцінити дієвість та ефективність такої системи можна за такими критеріями як: витрати, задоволення споживачів / якість, час та активи (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори (показники) оцінювання найбільш розповсюджених критеріїв оцінки ефективності логістичних систем [11]

Критерій оцінювання ефективності	Фактор (показник) оцінки
Витрати	Відображають загальною грошовою сумою витрат, грошовою сумою з розрахунку на одиницю продукції, або чуткою в обсязі продавав. Прагнуть до зниження їх рівня
Задоволення споживачів/якість	Оцінюється довжиною функціонального циклу, рівнем досконалості виконання замовлення та здатності підприємства реагувати на претензії, що висувуються споживачем. Важливими показниками є доставка до назначеного терміну, витрати гарантійного обслуговування, час реакції на претензії споживачів та їх задоволення
Час	Є мірою здатності підприємства швидко реагувати на претензії споживачів. Ключовими показниками тривалості виконання замовлення є: тривалість виробничого циклу, тривалість внесення відповідних корегувань в оперативні плани; тривалість виконання виробничого плану та ступінь дотримання календарних планів випуску продукції
Активи	Предметом їх оцінювання є ефективність використання капіталу вкладеного у споруди та устаткування, а також обіговий капітал. Ключовими показниками використання активів є точність прогнозів, старіння запасів, завантаження потужностей тощо

Авторське бачення етапів організаційного забезпечення формування логістичної системи для підприємств машинобудування наведено на рис. 1.

Розглянемо детально запропоноване організаційне забезпечення формування логістичної системи для підприємств машинобудування.

Аналіз господарської діяльності підприємства є важливим підготовчим етапом для формування логістичної системи підприємства. Він включає: аналіз виробництва і реалізації продукції; аналіз витрат підприємства; аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці; аналіз фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства.

Моніторинг зовнішнього середовища діяльності підприємства вимагає відповідного інформаційного забезпечення та спеціалізованих баз даних. Моніторинг зовнішнього середовища машинобудівного підприємства включає наступні етапи: 1. Структурування зовнішнього середовища підприємства, визначення найвагоміших елементів (чинників), що потребують щільної уваги та ретельного дослідження; 2. Визначення «критичних точок» та меж аналізу зовнішнього середовища; 3. Збирання інформації, необхідної для проведення дослідження; 4. Визначення методичного інструментарію дослідження; 5. Проведення дослідження та аналіз і узагальнення отриманих висновків [12].

Цілі, завдання, стратегія і тактика розробки логістичної системи є важливим елементом організаційного забезпечення формування логістичної системи для підприємств машинобудування. Розробка стратегії включає: визначення загальної корпоративної місії; визначення положення підприємства в ринковому середовищі; постановку цілей логістичної діяльності; вибір та обґрунтування тактики формування логістичної системи; розробка планів щодо реалізації обраної стратегії.

Аналіз існуючого ланцюга «закупівля-виробництво-розподіл» є дослідженням впорядкованої сукупності логістичних операцій, яке дозволяє визначити оптимальні варіанти щодо проектування процесів управління логістичними потоками.

Визначення необхідної структури та змісту інтегрованого процесу управління логістичними потоками є науковим пошуком оптимізації інтеграційних процесів у логістичних системах та обґрунтуванням методики та методології управління логістичними процесами підприємств машинобудування.

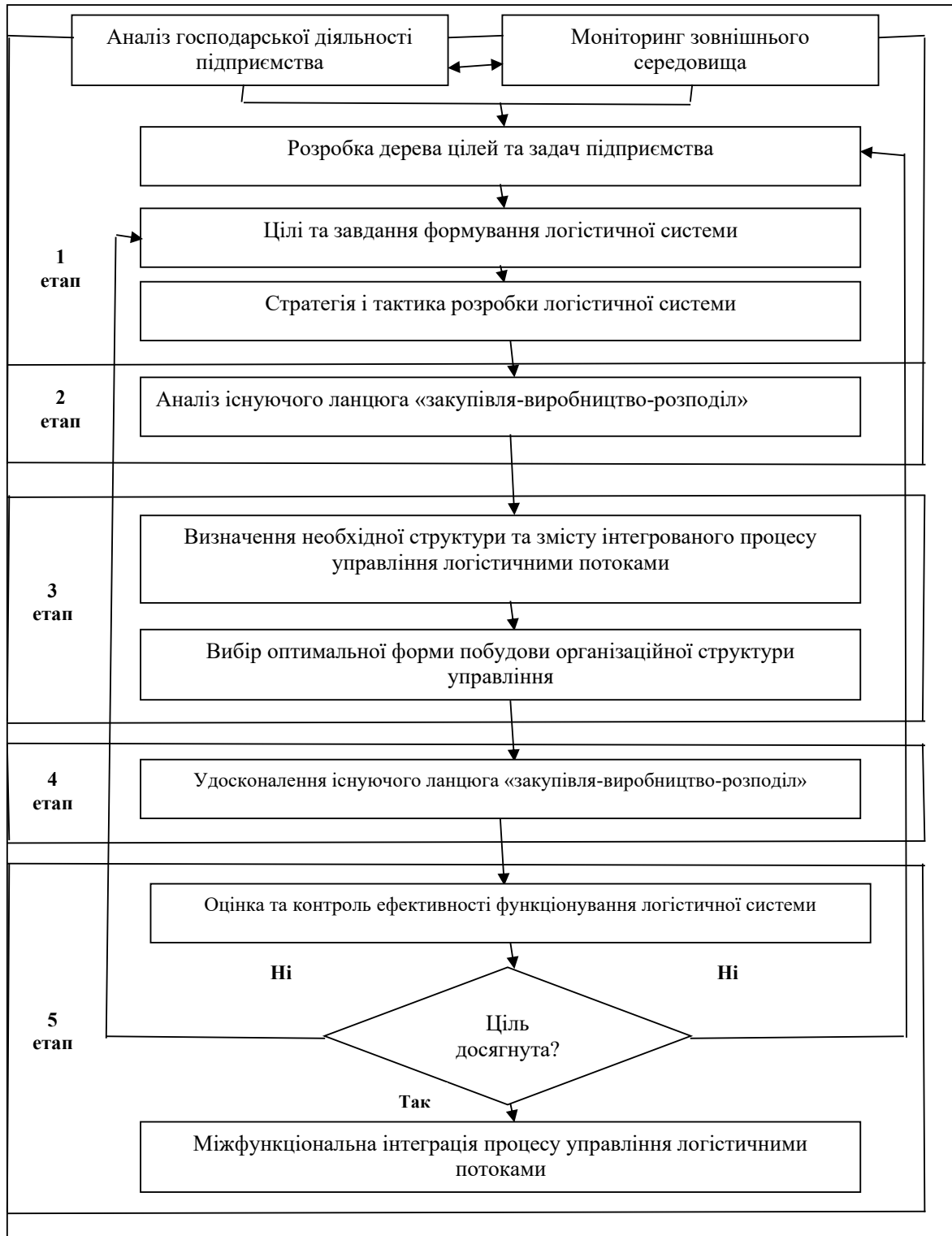

Рис. 1. Етапи організаційного забезпечення формування логістичної системи для підприємств машинобудування (розроблено автором)

Вибір оптимальної форми побудови організаційної структури управління є процесом, який має бути проведений не тільки у рамках формування логістичної системи підприємства, а й у будь-якому виді виробничо-економічної діяльності. Він являє собою пошук оптимального розподілу управлінських кадрів, який би при виконанні всіх необхідних управлінських функцій відповідав певному рівню витрат на управління.

Удосконалення існуючого ланцюга «закупівля-виробництво-розподіл» має бути науково обґрунтованим моделюванням майбутнього логістичного процесу щодо управління всіма видами логістичних потоків на основі аналізу існуючого стану та тенденцій розвитку логістичної системи підприємства.

Для машинобудівельного підприємства оцінка ефективності функціонування логістичної системи та контроль за виконанням всіх етапів логістичного процесу має бути проведена на основі оцінки ефективності логістичного ланцюга, який визначається як співвідношення між ефективністю логістичного ланцюга та часу, що збільшує його цінність у відсотковому відношенні.

Міжфункціональна інтеграція процесу управління логістичними потоками на підприємствах машинобудування є підсумком запропонованого організаційного забезпечення формування логістичної системи. Зміст на економічне наповнення такої інтеграції полягає у тісній взаємодії всіх учасників логістичного процесу на підприємстві та пошуку інноваційних підходів до створення якісно нових логістичних систем.

Висновки. Проведене дослідження існуючих методів формування логістичних систем на підприємствах машинобудування та ресурсів для їх створення, дозволило зробити висновок про необхідність визначення етапів організаційного забезпечення формування якісно нових логістичних систем підприємств машинобудування. Запропоновано організаційне забезпечення формування якісно нових логістичних систем підприємств машинобудування, яке дозволяє інтегрувати регулювання та контроль всіх видів логістичних потоків машинобудівельних підприємств для досягнення їх головної цілі – максимізації прибутку.

Перспективою подальших досліджень є розробка методичного підходу до оцінки перспектив розвитку логістичної діяльності на підприємствах машинобудування України.

Література:

1. Алькема В. Г., Сумець О. М. Логістика. Теорія та практика [навч. посібник]. К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. 272 с.
2. Бауэрсокс Дональд Дж., Клосс Дейвид Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок. 2-е изд. / пер. с англ. М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. 640 с.
3. Василевський М. Системи забезпечення ланцюгів поставок у машинобудуванні: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 312 с.
4. Гаджинский А.М. Логистика: Учеб. для высших и средних спец. учеб. заведений. М.: Информ.внедренческий центр «Маркетинг», 2000. 375 с.
5. Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. та ін. Організація та проектування логістичних систем: підручник / за ред. проф. М. П. Денисенка, проф. П. Р. Лековця, проф. Л. І. Михайлової. К.: Центр учбової літератури, 2010. 336 с.
6. Крикавський Є. В., Чернописька Н. В. Логістичні системи: [навч. посібник]. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2009. 264 с.
7. Тридід О. М., Азаренкова Г. М., Мішина С. В., Борисенко І. І. Логістика: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 566 с.
8. Тюріна Н. М., Гой І. В., Бабій І. В. Логістика [Текст]: Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 392 с.
9. Окландер М. А. Логістична система підприємства: монографія. О.: «Астропринт», 2004. 312 с.
10. Павлюк Л. В. Використання логістики для успішного ведення бізнесу в умовах глобалізації. *Науковий вісник Потавського національного університету імені Юрія Кондратюка. Економіка і регіони.* № 1 (28) 2011. С. 165–169.
11. Чернописька Н.В. Методичні підходи до оцінювання логістичної діяльності підприємства. *Вісник НУ «Львівська політехніка».* 2015. № 608. С. 265–271.
12. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. К.: КНТЕУ, 2001. 580 с.